

ституційні» позиції, що свідчить про бажання глав держав членів Союзу посилити роль наднаціональних органів управління та продовжувати конституційне будівництво на шляху до «утворення як ніколи тісного союзу народів Європи, де рішення приймають якомога відкритіше та ближче до громадянина».

Зважаючи на тенденції глобального конституціоналізму, цілком вірогідно, що державоподібні утворення, на кшталт ЄС, та в осяжному майбутньому міжнародні організації, засновані на договорі між суверенними державами, втілюватимуть верховенство права у писані конституції, що будуть співіснувати та взаємодіяти з національними конституціями.

Овчарук С. С.,

кандидат юридичних наук,

Макіївський економіко-гуманітарний інститут

ЩОДО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР У ФРАНЦІЇ

Адміністративне право Франції, відзначають російські дослідники, вважається продуктом двохсотлітнього розвитку системи органів державного управління. Його характеризує ретельність розробки правових норм і інститутів, висока правова культура [1, с. 218]. Адміністративне право охоплює сферу організації і діяльності адміністративних органів і установ, а також їх службовців [1, с. 222]. Німецький компаративіст Кристоф Шенбергер акцентує увагу на тому, що сучасна історія адміністративного права починається тільки після Французької революції, точніше з конституційно-правової юридизації (узаконолення) правового статусу адміністрації [2, с. 212]. Теорія адміністративного права в європейських державах, вказує дослідник, формувалася, насамперед, під впливом полеміки навколо французького адміністративного права [2, с. 221]. Французький адміністративіст Ж. Ведель писав, що адміністративне право Франції є сукупністю правових норм, що регламентують діяльність державної адміністрації [3, с. 5]. Головною метою та обов'язком діяльності адміністрації та її службовців є здійснення заходів, що забезпечують дотримання і виконання законів (принцип законності). Інший принцип – це відповідальність

публічної влади і її представників, через обов'язок відшкодування заподіяних ними збитків [3, с. 65]. Що є важливим, судові функції відділені й залишаються назавжди відділеними від функцій адміністративних [3, с. 69]. Управління і адміністративне право ні з точки зору педагогічної, ні з точки зору теоретичної не можуть бути визначені самі по собі. Їхнє визначення може бути дане тільки виходячи з конституції [3, с. 25].

Г. Бребан, французький адміністративіст, акцентує увагу на тому, що основні принципи Декларації прав людини, визнані надалі всіма законами, заклали підстави для закріплення у юридичній формі обов'язків службовців державної адміністрації [4, с. 168]. Автор відзначає: такі обов'язки, по-перше, встановлюються в ім'я забезпечення загальних цілей по всіляких аспектах в інтересах: громадян, які взагалі зацікавлені в тому, щоб застосовувалися закони і щоб адміністрація діяла відповідно до правових норм; платників податків, тому що ці норми мають своєю ціллю, зокрема, недопущення марнотратства державних коштів, тобто коштів, які стягуються й накопичуються у вигляді податкових надходжень, і, нарешті, громадян як підданих, зацікавлених у тому, щоб їх спілкування з органами державного управління мали міцні й законні підстави. Обов'язки, зауважує Г. Бребан, можна розглядати у двох основних аспектах: в аспекті принципу законності, тобто зв'язаності апарата управління законом, і в аспекті принципу відповідальності, згідно з яким адміністрація у випадку заподіяння нею збитку, особливо внаслідок провини або недоглядів по службі, зобов'язана відшкодувати збиток. Ці два принципи можна доповнити третім, який хоча і є похідним, але суттєво доповнює два перші, – принципом юрисдикційного контролю, тому що ефективність моральних вимог краще забезпечується в тому випадку, якщо за неналежне виконання обов'язків передбачені санкції. Обидва принципи – і законності, і відповідальності – відносяться до сфери обов'язків. Г. Бребан відзначає, що можна було б обмежитися простою декларацією того, що адміністрація зобов'язана дотримуватися закону і виконувати свої обов'язки. Але така система буде малоефективною, якщо за дотриманням зазначених принципів не стоїть судове втручання, засноване на різних видах юрисдикційного контролю [4, с. 169, 170]. Основою французької системи управління з часів

Революції 1789 р., як зауважує автор, став принцип відповідальності влади за свої дії [4, с. 6].

Як і за часів радянського ідеологічного заперечення «буржуазного» досвіду вітчизняні науковці наголошують, що перетворення «поліцейської» держави на буржуазну правову державу завдяки ідеям революції «зумовило новий погляд на управління: воно повинно базуватися на законі та здійснюватися на основі чіткого визначення прав і обов'язків громадян щодо держави та її органів». Більш того, вони вказують, що адміністративне право Франції «регулює відносини у сфері публічного права» [5, с. 18, 534].

Наведене дає підстави зробити висновок, що точка зору стосовно «нового погляду» спотворює зміст і сутність Декларації прав людини й громадянина 1789 р., Конституції Франції 1791 р. та Конституції Франції 1958 р. [6]. На відміну від вітчизняного Основного Закону чинна Конституція Франції чітко визначає як обов'язки членів Уряду (ст. 21-23), так і їх відповідальність (ст. 68-1 – 68-3: члени Уряду несуть карну відповідальність за акти, що скоєні ними при виконанні своїх функцій і які кваліфікуються як злочини або делікти на час їх скоєння).

Адміністративне право Франції право на відміну від адміністративного права США та ФРН не має закону про адміністративні процедури. Процедурні питання діяльності службовців адміністрації обумовлені низкою законодавчих актів: про публічну службу держави від 11 січня 1984 р. (закон поширюється на всі адміністративні органи і всі громадські інститути держави, діяльність яких не містить «промислового або комерційного характеру»); про права і обов'язки чиновників від 13 липня 1983 р.; про територіальну публічну службу від 26 січня 1984 р. [7].

З огляду на вищевикладене є підстави зробити наступні висновки.

Доктрина «людиноцентристської» ідеології, в основу якої покладено надання платних «адміністративних послуг», як і за часів радянської влади, ґрунтується на догмі регулювання суспільних відносин, замість жорсткої регламентації діяльності органів виконавчої влади (їх службовців). Комерційна «людиноцентристська» ідеологія та ідеологія «влади без обов'язків і відпо-

відальності перед людиною та суспільством» суперечать принципам правової держави та верховенства права.

Ефективність державного управління в остаточному підсумку має вимірюватись тим, як живуть люди, який їхній рівень добробуту, як захищаються їхні законні права і інтереси, як у цілому створюються умови для задоволення і захисту інтересів суспільства і кожної окремої людини. Проте, конституційний статус органів державної влади (їх службовців) ґрунтується лише на «владоповноваженнях», що унеможливорює «процедуралізацію» їх діяльності. Це небезпечно для людини та держави. Яскравим свідченням цьому є всепроникнення корупції у всі гілки влади, соціально-економічна, демографічна кризи в Україні тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Административное право зарубежных стран : Учебник / [Богдановская И. Ю., Данилов С. Ю., Никеров Г. И. и др.]; под ред. А. Н. Козырина, М. А. Шатиной. – М. : Спарк, 2003. – 464 с.
2. Кристоф Шёнбергер Административно-правовая компаративистика: особенности, методы и история / ДПП ИМП (Дайджест Публичного Права Института Макса Планка), 2012. – № 2. – С. 175-242 [Оригинал статьи: Christoph Schönberger, Verwaltungsrechtsvergleichung: Eigenheiten, Methoden und Geschichte : Müller, 2011. – С. 175-242].
3. Ведель Ж. Административное право Франции / Ведель Ж. ; [пер. с фр. Энтин Л. М.]; под ред.: Крутоголов М. А. – М. : «Прогресс», 1973. – 512 с.
4. Брэбан Г. Французское административное право / Брэбан Г. – [пер. с франц. Васильев Д. И., Карпович В. Д.] ; под ред. С. В. Боботова – М. : «Прогресс», 1988. – 488 с.
5. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч. : У двох томах : Том І. Загальна частина / [Авер'янов В. Б., Андрійко О. Ф., Битяк Ю. П. та інш.]. – Ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова) та інш.. – К. : Видавництво «Юридична думка», 2004. – 584 с.;
6. Французская Республика. Конституция и законодательные акты / [Пер. с франц. : Маклаков В. В., Пучинский В. К., Энтин В. Л.; сост. : Маклаков В. В., Энтин В. Л.]. – М. : Прогресс, 1989. – 448 с.; Документы истории Великой французской революции / Отв. ред. А. В. Адо. – М. : Изд-во Московского университета, 1990. – Т.1. – 370 с.
7. Loi n° 84-16 du 11 janvier 1984 portant dispositions statutaires relatives à la fonction publique de l'Etat (1). Version consolidée au 14 mars 2012 // Legifrance.gouv.fr. [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000501099>.